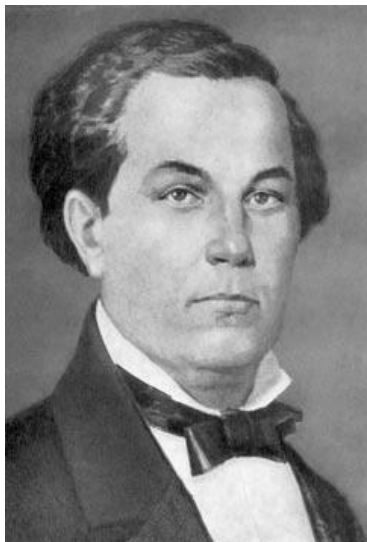

16 лютого–205 років від дня народження Гулака-Артемівського С.С. (1813-1873), українського письменника і композитора

Семен Степанович Гулак-Артемівський — відомий співак та український композитор 19 століття, один з фундаторів української класичної музики, автор знаменитої опери “Запорожець за Дунаєм”.

Гулак-Артемівський народився в родині священика. Місце народження - хутір Гулаківщина, недалеко від містечка Городище колишнього Черкаського повіту. Освіту Гулак-Артемівський отримав у Київському духовному училищі, а потім у Київській духовній семінарії. Там його вважали найкращим співаком. Бо з дитинства він мав чарівний голос, знав багато українських пісень і любив їх виконувати. За наказом київського митрополита юнака взяли до хору Софійського собору. А потім він співав у хорі Михайлівського Золотоверхого монастиря. Яскравий дитячий дискант поступово розвинувся у прекрасний оксамитовий баритон, і Гулак-Артемівський став солістом хору.

У 1838 році в його житті сталася знаменна подія. Спів юнака почув відомий російський композитор Михайло Іванович Глінка, який на той час був капельмейстером Придворної співочої капели Петербурга та їздив по Україні у пошуках голосів. Глінка одразу забрав Гулака-Артемівського до Петербурга і став займатися з ним вокалом, готуючи до оперної сцени. Успіхи юного українця були разючі. М.Глінка, за активної участі композитора О. Даргомижського та мецената М. Волконського, організував перший концерт Гулака-Артемівського. На цьому концерті був присутній власник уральських заводів, меценат П. Демидов. Він настільки захопився талантом молодого співака, що фінансував його подорож до Франції та Італії, щоб той завершив музичну освіту у найкращих педагогів - Дж. Аларі, Мартолліні, П. Романі.

Дебют Гулака-Артемівського, як оперного співака, відбувся на початку 1841 р. у Флорентійському оперному театрі. Лише один сезон він виступав на флорентійській сцені, але цього було достатньо, щоб чутки про талановитого співака докотилися до Петербурга. Незабаром Гулак-Артемівський одержав офіційне запрошення від дирекції імператорських театрів на вступ до петербурзької російської оперної трупи. У травні 1842 р. було підписано контракт, що узаконював статус Гулака-Артемівського, як соліста імператорської опери.

Вже в липні 1842 року відбувся його дебют на петербурзькій оперній сцені в опері «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті. З того часу протягом 22 років Гулак-Артемівський працював солістом російської імператорської опери в Петербурзі, а у 1864–1865 – солістом Великого театру в Москві. На московській сцені він дебютував в партії Руслана (опера “Руслан і Людмила” М.Глінки), яку готував безпосередньо під керівництвом свого вчителя та автора опери. Саме в партії Руслана вперше виявився акторський талант Гулака-Артемівського.

У творчому доробку співака було понад 50 оперних партій: Невідомий («Аскольдова могила» О. Верстовського), Мамай («Куликовська битва» А. Рубінштейна), Клод Фролло («Есмеральда» О. Даргомижського), «Любовний напій» Г. Доніцетті, граф ді Луна

(«Трубадур» Дж. Верді), Фігаро («Севільський цирюльник» Дж. Россіні), Оберон («Вільний стрілець» К. Вебера) та інші.

Як композитор, Гулак-Артемівський вперше заявив про себе у 1851 році, коли створив музику до водевіля «Картина степового життя циган» та вокально-хореографічний дивертисмент «Українське весілля». Від самого початку композиторської діяльності його музика була проінфювана духом української народної пісенності, її колоритом та ладовою природою.

До речі, співак ще двічі побував в Україні: у 1843 році він приїхав до Києва з метою добору співаків, а у 1850 році - на гастролі з італійською оперною трупою.

У 1852 році відбулася прем'єра водевілю «Ніч напередодні Іванова дня», дія якого розгортається в Україні. Окреме місце в творчій спадщині Гулака-Артемівського посідають українські пісні. А пісню «Стоїть явір над водою» (1858) Семен Степанович присвятив своєму другу Тарасу Григоровичу Шевченку.

З Шевченком композитор товаришував з 1838 року. Вони були майже ровесниками, близькими по духу людьми, яких об'єднувала любов до України. Коли у 1847 р. Шевченка відправили у заслання, Гулак-Артемівський надавав поетові матеріальну допомогу, незважаючи на те, що пересилати гроші ув'язненому категорично заборонялося. У 1856 році Шевченко в одному з листів звертається до свого друга з проникливими словами: «Благороднійший ти із людей, брате-друже мій єдиний, Семене».

Найважливіше досягнення С. Гулака-Артемівського, як композитора, - опера „Запорожець за Дунаєм” - перша українська національна опера. Сюжет твору підказав композитору історик М. Костомаров, який взяв участь і у написанні лібретто. А в оформленні клавiру допомагала дружина Гулака-Артемівського Олександра Іванівна.

Прем'єра опери “Запорожець за Дунаєм” відбулася 26 квітня 1863 р. на сцені Маріїнського театру в Петербурзі. Наступного року була прем'єра у Великому театрі в Москві. Партію Карася виконував сам Гулак-Артемівський.

Пізніше, через утиски української культури з боку уряду, царська цензура майже 20 років забороняла постановку цієї опери.

На українській сцені оперу „Запорожець за Дунаєм” вперше поставив у 1884 р. М. Кропивницький, забезпечивши цьому твору довге сценічне життя.

Помер Семен Степанович Гулак-Артемівський 17 квітня 1873 р. від запалення легенів. Його поховали на Ваганьківському кладовищі у Москві. З роками могила митця заросла диким бузком та загубилася. Лише у 1952 році, завдяки старанням артистів Московського музичного театру ім. К.Станіславського та В.Немировича-Данченка місце поховання Семена Гулака-Артемівського було знайдено. На надмогильній колоні написано: «Композитор, співак, автор опери “Запорожець за Дунаєм”».

У 1966 р. на батьківщині співака створено меморіальний музей, а у 1971 в Городищі встановлено пам'ятник Гулаку-Артемівському. У Києві на фасаді будинку по вулиці Набережно-Хрещатицькій, 31, де жив видатний співак та композитор, встановлено меморіальну дошку.

У 2013 році українська музична громадськість відзначила 200-річчя від дня народження Гулака-Артемівського та 150-річчя першої постановки опери „Запорожець за Дунаєм”.